

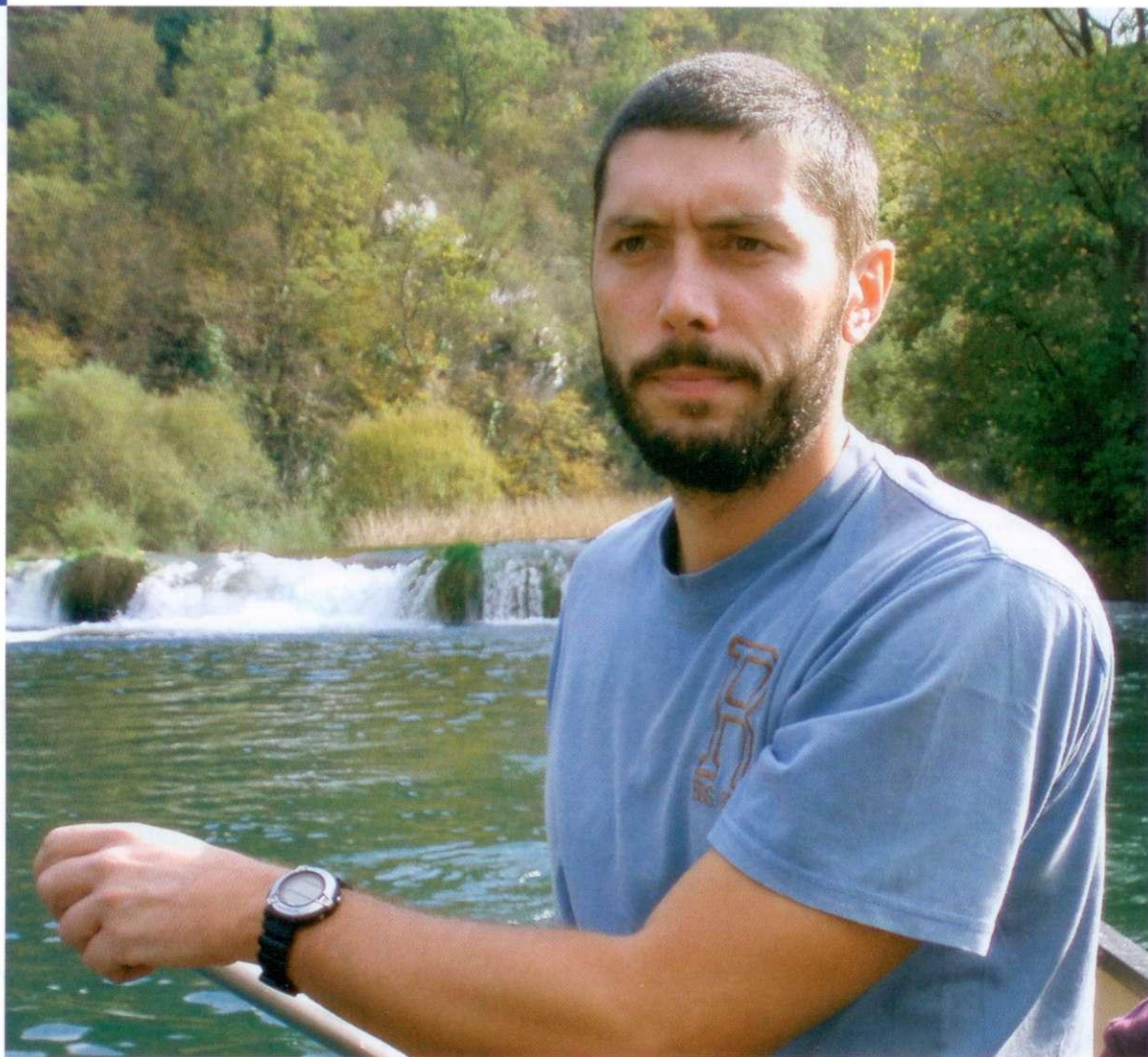
dr. sc.
Tomislav
Gomerčić,
predsjed-
nik Udruge
za zaštitu
prirode Val

Istraživanja jadranskih sisavaca u kojima sudjelujete započela su prije više od 15 godina na Veterinarskom fakultetu. Zašto se i kako pojavila inicijativa za osnivanje udruge Val koju Vi zastupate?

Moj otac se počeo baviti zaštitom morskih sisavaca, prvenstveno sredozemne medvjedice, krajem 70-ih godina. Početkom 90-ih dobio je projekt istraživanja morskih sisavaca pri Ministarstvu znanosti RH. Od početka sam bio uključen u taj rad, još od studentskih dana. Potreba za osnivanjem Udruge za zaštitu

prirode Val ukazala se kad se uvidjelo da su za zaštitu dupina potrebni promidžba i upoznavanje građanstva s problematikom dupina u Jadranu. Sama zakonska zaštita nastupila je još 1995. godine, ali za njezinu provedbu potrebno je više od samih istraživanja i zakonskih akata. Dobar dio djelatnosti oko zaštite nije bilo moguće provoditi kroz instituciju Fakulteta, tako da smo 2001. godine osnovali udruhu građana koja se prvenstveno bavi zaštitom i promicanjem zaštite morskih sisavaca u Jadranskom moru.

Dobro djelo za dobre dupine

Opstanak dupina u Jadranu možemo osigurati samo konstantnim radom na praćenju i proučavanju njihova načina života. Naravno, cjelokupna naša aktivnost neće uroditi plodom ako se svi građani ne odnose savjesno i s poštovanjem prema okolišu i životinjama koje žive u njemu.

Koliko se u posljednjih 15 godina promijenila slika Jadrana kad su morski sisavci u pitanju?

U Jadranu je nekad obitavala i sredozemna medvjedica, no iako je bila zakonski zaštićena ona u Jadranu više ne živi; samo se ponekad može čuti za pojedina viđenja. Prije 50 godina u Hrvatskoj je živio obični dupin (*Delphinus delphis*), koji je bio najzastupljeniji dupin kod nas. Nažalost, danas je i on iščeznuo iz našeg mora. Jedini stalni stanovnik Jadranskog mora sada je dobri dupin (*Tursiops truncatus*). Takvo nestajanje dviju od tri životinjske vrste iz Jadranskog mora tragično je kako za Hrvatsku tako i za svijet.

Koje opasnosti vrebaju na dupine u Jadranu i što čini Vaša udruga kako bi im pomogla u opstanku?

Da bi se spriječilo nestajanje i posljednjeg morskog sisavca iz Jadrana, moramo što bolje upoznati razloge zbog kojih stradavaju, te njihovo

brojno stanje, odnosno tendenciju brojnosti populacije - raste li broj dupina u Jadranu, opada li ili je stabilan. Smatramo da je glavni uzrok nestajanja sredozemne medvjedice povećana aktivnost ljudi u našem moru, prvenstveno turista. Pojavom povećanog broja glisera danas više ne postoji mjesto na našoj obali ili otocima gdje u dva ili tri tjedna ne dođu ljudi. Da bi sredozemna medvjedica mogla odgojiti mlade, potreban joj je mir i dovoljna udaljenost od ljudi. Ono što mi konkretno radimo jest praćenje današnje populacije dupina. Za svaku uginulu životinju želimo ustanoviti uzroke uginuća. Dosadašnja istraživanja ukazuju da je oko 50% slučajeva smrti dupina uzrokovano ljudskom djelatnošću. U više od 90% slučajeva to je nenamjerno ubijanje dupina, ali, nažalost, zabilježeno je i nekoliko slučajeva namjerna ubijanja iz puške. Ipak, stalno praćenje brojčanog stanja sada pokazuje da broj dupina u Jadranu ne opada, već da je konstantan. Na temelju analize tkiva na količinu okolišnih zagađivala, smatramo da za sada dupini nisu u opasnosti od zagađenja u hrvatskom dijelu Jadrana. Mislimo da ni izlov ribe, tj. eventualna smanjenost ribljeg fonda za sada ne utječe značajno na broj dupina u Jadranu. Najvažnije je senzibilizirati građanstvo na problematiku dupina te stalno pratiti smrtnost i brojnost tih sisavaca u Jadranu. Tako se može promptno reagirati ako se primijeti povećana smrtnost, tj. opadanje broja dupina, te se mogu pravovremeno poduzeti određene mjere u njihovoj zaštiti.

Da biste mogli istraživati i pratiti dupine, potrebno je razlikovati jedinke. Dupini koje Vi proučavate imaju i imena - Ipsilon, Veseljak, Kuka, Crta... Kako ih uspijevate razlikovati u moru?

Kod terenskog rada cilj nam je pronaći jato dupina, zatim utvrditi o kojoj vrsti se radi, broju jedinki u jatu, imaju li mlade te broj mladih. Da bismo znali što više o dupinima, potrebno je životinje raspoznati jer na temelju toga možemo znati koliko područje koriste pojedine jedinke, koje su strukture jata, kada koja životinja ima mlade, koliko dugo žive i druge stvari. Jedna od najčešćih metoda za to je fotoidentifikacija. Naime, dupini tijekom života, kroz socijalne kontakte kao što su igra, tučnjave i parenje, stječu ožiljke po cijelom tijelu. Na temelju tih ožiljaka, koji na njima ostaju cijeli život, mi ih možemo razlikovati. Na terenu je najlakše slikati lednu peraju dupina,

jer to je dio tijela koji se najčešće nalazi izvan vode, te poslije na računalu uspoređivanjem i prepoznavanjem ožiljaka na lednoj peraji možemo identificirati dupine. Za takav rad potrebno je iskustvo i relativno kvalitetna foto-oprema. Prepoznatim životinjama dajemo imena na temelju pojedinih karakteristika ili ožiljaka ili oblika tijela ili pak karakterističnog ponašanja.

Kako se građani mogu uključiti u zaštitu dupina, odnosno pridružiti se Vašoj udruzi u aktivnostima očuvanja i zaštite prirode?

U svakom slučaju, vrlo je važno da nam svatko tko nađe uginulog, ranjenog, nasukanog dupina ili bilo kakav čudan nalaz u vezi dupina hitno to dojavu na telefone 095 9022 610, 095 9022 613 ili e-mail val@val-nature.hr. Ako se nađete u blizini dupina, bitno je da ga ni na koji način ne ometate ili ugrožavate. Ako se nalazite u brodu, najbolje je ne mijenjati smjer kretanja, eventualno možete usporiti i uživati u prisutnosti tih predivnih bića. Uz malo sreće, možete se nadati da će vam dupini sami od sebe prići do broda i tada će vam to biti nezaboravno iskustvo. Građani također mogu poduprijeti istraživanja i zaštitu dupina u Jadranskom moru simboličnim posvajanjem pojedinog dupina i dobiti promotivni paket sa plaketom o posvojenju. Time financijski podupiru naše aktivnosti. Sve informacije o posvajanju dupina i drugi podaci o radu udruge mogu se naći na internetskim stranicama udruge www.val-nature.hr.

Zahvaljujući popularnim filmovima i serijama, ali i njihovu simpatičnom izgledu, dupini uživaju ugled jedne od najdobročudnijih životinja na svijetu. Odgovara li ta slika stvarnosti?

Istina, to je jedna od karakteristika dupina. Naime, gotovo svi ljudi imaju pozitivne osjećaje prema njima, o njima se često prepričavaju priče kako su pomagali ljudima, njihov izgled je kao da se uvijek smiju. Jednostavno, ljudi ih pozitivno doživljavaju. Iz tog razloga je i zaštitu dupina lako provoditi, jer su im ljudi uglavnom naklonjeni. Također, baš zato što izazivaju simpatije, dupini kao vrsta mogu znatno pomoći u provođenju zaštite nad cijelim njihovim staništem, pa i drugim vrstama koje ondje obitavaju.

U posljednje vrijeme nekoliko je puta u Jadranu viđen sisavac za kojeg se vjerovalo da ga u ovim prostorima više nema. Vraća li nam se to sredozemna medvjedica?

Posljednja viđenja sredozemne medvjedice dogodila su se 1992. i 1993. godine, ali u posljednje dvije godine ponovno su je ljudi počeli vidati u sjevernom dijelu Jadrana. Vjerujemo da se radi o jednoj životinji koja je najvjerojatnije došla iz Grčke gdje obitava jedna od dviju posljednjih populacija na cijelom svijetu. Bilo bi prekrasno kada bi se radilo o više životinja. Teško je govoriti o vraćanju sredozemne medvjedice u Jadransko more, jer da bi se ovdje mogla osnovati nova populacija potrebne su barem dvije životinje, naravno suprotnog spola. A i tada bi država morala osigurati strogu zaštitu tog područja, smanjivanjem, ako ne i ukidanjem, ljudske aktivnosti u tom području.

Kakvu budućnost predviđate za morske sisavce u Jadranu? Postoji li mogućnost da se uz Vaše djelovanje i veću aktivaciju građana stvari promijene nabolje?

Moram priznati da današnje stanje dupina u hrvatskom dijelu Jadranskog mora ne smatram lošim. Ali mislim da je od izuzetne važnosti konstantno pratiti što se s populacijom dupina događa, stalno moramo biti svjesni da se oni ovdje nalaze i paziti da svojom djelatnošću ne uzrokuje njihov nestanak iz naših mora. Njihov opstanak u Jadranskom moru možemo osigurati samo konstantnim radom na praćenju i proučavanju načina života te uzroku stradanja, tj. ranim prepoznavanjem faktora koji bi mogli ugroziti dupine. Naravno, cjelokupna naša aktivnost neće uroditi plodom ako se svi građani ne ophode savjesno i s poštovanjem prema okolišu i životinjama koji žive u njemu. ■

American Express kartica sa srcem
Dar od srca za
Specijalnu bolnicu Goljak

AMERICAN
EXPRESS

novosti

LIST ZA KORISNIKE AMERICAN EXPRESS KARTICE | LIPANJ 2009.

Razgovor

Dr. sc. Tomislav Gomerčić

Aromatično bilje

Grm za kojim svi uzdišu

Island

Drugačiji svijet

Astronomija

Zvijezde su zakon

Suvremeni ples

Potpuna sloboda pokreta